

STÁTNÍ MATURITA ÚROVEŇ ŠKOL BOHUŽEL NESROVNALA,

říká učitelka z brněnského církevního gymnázia

Práci televizní moderátorky před časem vyměnila za kantořinu a nová práce ji nadchla. Dnes učí na brněnském Biskupském gymnáziu, kde provádí úskalí naší mateřštiny své dva maturitní ročníky. Smyslem studia českého jazyka a literatury je podle NORY JANEČKOVÉ dávat informace do kontextu.

Dlouhé roky jste spolupracovala s Českou televizí. Kdy a proč jste se rozhodla věnovat pedagogické činnosti?

Mé rozhodnutí stát se kantorkou provázelo množství okolností, mezi ně patřila vážná nemoc, situace v České televizi po tak zvané televizní revoluci, do které jsem se aktivně zapojila, i fakt, že jsem se stala mámou dvou dětí a novinářina se v této kombinaci dělá těžko. Rozhodnutí změnit profesi snadné nebylo, ale nyní jsou to tři roky, co jsem zcela ukončila spolupráci s ČT, a i když takové rozhodnutí snadné nebylo, nelituji toho. Stejně tak musím říct, že na dobu v televizi vzpomínám ráda, byla to úžasná škola života, dospěla jsem tam. Z mnohých novinářských zkušeností a kontaktů čerpám dodnes.

Několik let jste se věnovala novinářině i vyučovala. Jak lze skloubit profesi kantora s moderováním a reportérstvím? V čem jsou tyto dvě činnosti podobné?

Když jsem nastoupila do školy, dostala jsem poloviční úvazek a práci v ČT jsem si zkrátila. Proto jsem si myslela, že to zvládnou, ale bylo to velmi náročné, řadu věcí jsem si musela osvěžit, mnohé se zcela naučit. A teprve v té době jsem si uvědomila, jak krásný obor jsem studovala.

Díky vystupování v televizi se zřejmě nemusím ptát na trému před studenty. Tu vy asi neznáte?

V televizi jsem měla trému obrovskou, hlavně v začátcích moderování, nebyl prostor pro utěšování, posilování sebevědomí. Buď to zvládnete, nebo to dělat nebudete, na vaše místo nikoliv čeká, ale tlačí se další. Mé první hodiny ve škole také nebyly bez nervozity, ale měla jsem štěstí na studenty a to, zdá se mi, mě provází stále. Bylo mi a je mi s nimi dobře.

V současné době učíte na Biskupském gymnáziu Brno český jazyk a literaturu. Tato škola má solidní pověst, ale nesetkáváte se i s předsudky? Nekladou vám lidé zvědavé osobní otázky, jestli jste věřící a chodíte do kostela?

S předsudky se nepotýkám vůbec, proč jsem si vybrala tuto školu, se mě občas někdo zeptá. V době, kdy jsem řešila odchod z televize, jsem „Bigy“ neznala, ale dozvěděla jsem se, že tam hledají češtináře. Už samotný pohovor mě přesvědčil o tom, že bych o takovou práci stála. Byla jsem zvyklá na dravé prostředí, kdy musí člověk stále dokazovat, že na práci má. Najednou jsem se ocitla v prostředí, kdy mi nikdo nestál za zády, studenti mě nadchli svou přirozeností. Samozřejmě, že mi chodili do hodin na hospitaci nadřizení, dokonce jsem o to některé sama požádala, abych věděla, co mám dělat jinak.

Biskupské gymnázium je výjimečné v tom, že se tam konají mše a vyučujete se náboženství. Kolik hodin náboženské výuky mají studenti týdně? Jsou mše povinné?

Souhlasím s tím, že „Bigy“ výjimečné je, ale jinak. Mše jsou dobrovolné a rozhodně stojí za to je navštívit, i když se za věřících nepovažujete. Studenti mají po celou dobu studia týdně jednu hodinu náboženství. Na škole působí spirituál, který se studentům věnuje, a pokud oni projeví zájem, vede je v jejich duchovní cestě, stejně tak jsou žákům k dispozici dva psychologové.

Mnoho lidí netuší, že Biskupské gymnázium vlastně není výhradně nábožensky zaměřená škola. Necelá polovina žáků pochází z nevěřících rodin, nedochází pak k diskuzím o přestávkách nebo v průběhu vyučování?

Když mí přátelé přišli za mnou na návštěvu, často chtěli, aby jejich děti u nás studovaly, tvrdili, že tato škola má genius

Foto: archiv

NORA JANEČKOVÁ je pedagožka, moderátorka a dramaturgyně. Vystudovala Filozofickou fakultu v Brně, obor český jazyk a literatura v kombinaci s filozofií. Mezi lety 2004 až 2006 působila na Vyšší odborné škole veřejně správně v Brně. Moderovala zprávy i Magazín pro ženy, před třemi lety spolupráci s Českou televizí ukončila. Její současnou profesí je vyučování českého jazyka a literatury na Biskupském gymnáziu Brno.

loci. V tom spočívá její mimořádnost. Uvádí se, že zhruba třetina studentů jsou ateisté. Naše gymnázium není školou pro vyvolené vírou, ale vyvolené schopnostmi.

Dnes už se žáci tolik neučí nazpaměť básně. Není to trochu škoda?

Básně nazpaměť se stále učí, možná už ne v takové míře, ale učí se. Minimálně jejich části, ale to přichází automaticky. Když vám řeknu, že život jako popel chutná, doufám, že studenti budou vědět, že cituji verš Otokara Březiny – respektive to od nich očekávám. Povzbudivé je, že je zájem i o recitační soutěže, tam přicházejí ti, kteří chtějí, ale nikoliv ti, kteří musí.

Jaká je vaše zkušenost, pokud jde o četbu – je pravda, že málokteré děti ▶

► **dnes čtou knihy? Jak se dá v dětech a dospívajících i v dnešní době probudit láska ke krásné literatuře?**

Já opravdu nemám pocit, že by docházelo k nějakému zásadnímu propadu v četbě. Když učíte, stáváte se hercem, pohybujete se na hraně trapnosti, zda to už není moc, ale když budete stále jen suše korektní, nikoho zajímat nebudete. A když nebudete studenty zajímat vy, těžko je bude zajímat to, o čem mluvíte. A tak je to i s přiváděním k četbě například současných autorů.

Zadávat svým žákům a studentům povinnou četbu? Nestává se, že tato metoda spíše odrazuje?

V každém ročníku zadávám knihy, které si musí přečíst, potom se o nich bavíme, studenti píšou práce, vedu je k tomu, aby nahlíželi nejenom na základní dějovou osu, potom se může stát, že z „vykopávky“ je docela zajímavá kniha.

V současné době probíhá kvůli epidemii koronaviru výuka na dálku. Jakou platformu používáte k výuce? Máte nějaké tipy pro ostatní učitele, jak zvládnout online výuku?

Používáme Microsoft Teams. Prožíváme naprosto tragické období a je velký rozdíl v nazírání na výuku na jaře a nyní. Na jaře společnost ovládala ohromná vlna solidarity a výuka vznikla tak, jak to kdo zvládal. Hledala jsem zajímavosti, posílala je studentům, vedla je k tomu, aby se přes perličky dostali sami ke studijní látce. Moc mě to bavilo. Ovšem ukázalo se, že znalosti, které by měli žáci mít, nemají, protože klasickou výuku nemůže nic nahradit. Nyní je společnost nastavená jinak, ohromná míra té krásné jarní empatie zmizela a společnost se uzavírá do sebe, v lidech se probouzí egoismus. A to je znát i při výuce. Musíte se vyrovnat s tím, že se díváte do obrazovky, místo tváří studentů tam často vidíte jen kolečka s písmeny, protože si nezapnou kameru, pokud se na něco zeptáte, často se s vámi „nemohou“ spojit, aby odpověděli... Žádné tipy pro své kolegy nemám, naopak bych je všechny chtěla povzbudit a říct jim, že před nimi smekám. Být před kamerou, i když jen v počítači, totiž není žádná legrace.

Udržet pozornost žáků při online výuce je těžké. Jsou podle vás v tomto ohledu problematictější nejmladší studenti, nebo naopak ti starší?

Udržet pozornost studentů je těžké vždy, nyní je to určitě náročnější, protože když se začnou nudit, tak vás prostě přestanou vnímat a vy na to ani nepřijdete. Snažím se učit stejně jako ve třídě i s těmi mými výbuchy pro probuzení, ale výsledek se teprve ukáže.

Mají všichni vaši studenti přístup k počítači, anebo se v tomto ohledu setkáváte se situací, kdy některým žákům není možné umožnit výuku?

To je velký problém, na církevní škole obvykle studují děti z vícečetných rodin,

a tudíž všichni mít počítač nemohou. Navíc je to velmi diskrétní záležitost. Vedení školy nakoupilo několik počítačů k zapůjčení, ale to nemůže stačit pro uspokojení všech a na další chybí finanční prostředky.

Stalo se vám, že se student při výuce online přes počítač zabýval něčím jiným, nebo dokonce podváděl? Jak tyto situace řešit?

Já to nevíšuji, učím s nasazením, kterého jsem schopná. Co se týká schopnosti pracovat s IT technikou, to bych se mohla učit já od studentů. Žáci se stávají zodpovědní sami za sebe, pokud si budou během výuky hrát hry, stanou se tupci.

Kvůli koronaviru se na jaře řada maturantů připravovala na zkoušku dospělosti z velké části doma. Jakým způsobem probíhala příprava vašich studentů na maturitu z češtiny? Musela jste pomáhat i individuálně? Byli jste pak u maturit shovívavější?

V kontaktu s maturanty jsem samozřejmě byla a individuální hodiny jsme realizovali telefonicky nebo mailem. Nyní jsou už k dispozici programy, ve kterých výuka probíhá. Počátkem března tohoto roku žáci přestali chodit do školy a vrátili se v květnu (maturanti), to je hrozné, ale uzavření předcházelo běžné několikaleté studium, tudíž studenti nemohli být tabula rasa. Letošní maturita byla skutečně jiná, pokud někoho učíte v řádech několika let, je jasné, že si k němu vytvoříte vazbu, a najednou, když se tato cesta uzavírá, mu nemůžete ani podat ruku.

Stredoškolači, pro něž není čeština mateřským jazykem, často selhávají u maturity z češtiny. Potíže jim dělá především slohová práce, její požadavky jsou údajně nastaveny pro rodilé mluvčí. Setkala jste se na gymnáziu s tímto problémem?

Zahraniční studenty ve škole máme a je to skutečně problém a mnohovrstevnatý. Pokud někdo skládá maturitní zkoušku z češtiny, nemůže mít žádné úlevy. A student přijíždějící v rámci například výměnného pobytu, to je skutečně pro kantory oříšek. Měla byste vymyslet způsob, jak studenta zapojit do výuky, a přitom v něm prohlubovat seznamování se s jazykem. To je velmi těžká práce.

Jste zastánkyní jednotných maturit, nebo se domníváte, že by měly zkoušky dospělosti organizovat opět jen samotné školy?

Zavedením státní maturity z češtiny došlo k fatálnímu snížení úrovně maturitní zkoušky. Stát si s námi zahrál docela nechutnou hru. Najednou my, kteří jsme vystudovali svůj obor, jsme byli nesvéprávní ho zkoušet a museli jsme si doplňovat stupidní vzdělání online, abychom získali akreditaci zkoušet v dalším roce. A aby toho nebylo málo, pokud jsme učili studenty s nějakým postižením, museli jsme si doplňovat další kurzy. Stát za to zaplatil ohromné sumy. A výsledek? Od

tohoto školního roku jsme se stali už zase svéprávními pro opravy maturitních slohových prací. Podobu maturitní zkoušky z velké části bude nařizovat škola, což je jinak samozřejmě skvělé.

U slohu z češtiny by ředitelé měli stanovit čtyři témata, ze kterých si maturant bude moci vybrat. Dosud jich Cermat vypisoval šest. Je menší počet témat vítanou změnou?

Ředitel jich může nařídit více, předpokládám, že se to stane. Větší počet témat je určitě lepší varianta.

Státní maturita by se od jara 2021 měla omezit jen na didaktické testy. Didaktický test z češtiny v rámci povinné státní maturity je ale každoročně důvodem k velkým debatám. Často se objevují stížnosti na vrstvení odtazitých jazykových a literárních pojmů. Jaký je váš názor na tuto problematiku?

Didaktické testy vznikly proto, aby se srovnala úroveň v rámci středních škol. Ovšem nic takového se nestalo. Pokud budu mluvit za Brno, všechna brněnská státní gymnázia si drží svou vysokou úroveň. Problém je jinde, rodiče by si měli zjišťovat, na jakou školu své dítě pustí a zda chtějí, aby jen absolvovalo střední školu, nebo získalo znalosti takové, aby mohlo studovat dál. Toto síto potom supluje přijímací zkoušky na vysoké školy.

Ve společné části zkoušky z češtiny se v roce 2018 objevila zmínka o oponě Vojtěcha Hynaise a z této narážky měli studenti poznat, že je řeč o Národním divadle. Toto je spíše otázka dějepisná. Snažíte se při přípravě na maturitu upozorňovat studenty na mezipředmětové vztahy?

Kdepak, ta otázka zazněla zcela adekvátně. Smyslem studia českého jazyka a české a světové literatury je dávat informace do kontextu. Pokud budeme učit bez souvislostí, studenti si nebudou nic pamatovat. Například vynález žárovky nebo automobilu rozhodně charakter literatury ovlivní. Kontext je mnohem důležitější než výčet děl.

Před časem si část maturantů stěžovala na úlohu, v níž museli projevit znalost postavy Jidáše jako symbolu zrady. Objevilo se tvrzení, že nevěřící studenti nemůžou tuto postavu znát. Souhlasíte naopak s názorem, že povědomí o činech Jidáše a dalších postavách z Bible je nutno považovat za důležitou všeobecnou znalost?

Pokud studujete na střední škole, se základy textů Bible se seznamujete, a to nejenom v češtině, a proto by postavu Jidáše měl znát každý. V Bibli je formulováno Desatero, je to základ evropské morálky, tudíž seznamovat se s texty a příběhy v Bibli považují za správné. Pokud bych někdy učila na jiné škole, než učím, rozhodně bych tento postoj neměnila.